

ВІДГУК**офіційного опонента на дисертаційну роботу****Доуртмеса Пилипа Олександровича**

**на тему «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

1. Актуальність теми дисертації. Забезпечення ефективної діяльності підприємства зумовлюється впливом багатьох чинників та видів діяльності. Найбільш пріоритетними видами діяльності, які здатні забезпечити розвиток підприємств, є інвестиційна та інноваційна, що щільно пов'язані між собою і які доцільно розглядати як дві складові інвестиційно-інноваційної діяльності. Проте багатоаспектність та складність їх перебігу, існування взаємного впливу зумовлюють об'єктивну необхідність їх дослідження та здійснення як єдиного процесу. Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю можливе на основі отримання достовірних й об'єктивних даних щодо результатів оцінювання їх стану і перебігу. Досягти достовірності можливо на основі розроблення відповідного теоретико-методичного забезпечення, яке б враховувало особливості інвестиційно-інноваційної діяльності в умовах сьогодення. Теоретичне забезпечення повинно виступати як підґрунтя для розроблення методичного забезпечення оцінювання, особливостям якого повинно бути базування на достовірних вихідних даних, використання адекватних предмету і об'єкту дослідження методах оцінювання. В цьому разі отримані оцінки інвестиційно-інноваційної діяльності слугуватимуть інформаційною основою для прийняття управлінських рішень про розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності, яка забезпечить розвиток підприємства в цілому з використанням мінімально необхідних ресурсів для

досягнення максимально можливого результату. Викладене пояснює існуючу нагальність вирішення проблеми подальшого удосконалення теоретико-методичного забезпечення оцінювання інвестиційно-інвестиційної діяльності для вибору напрямів розвитку підприємства, що, в свою чергу, зумовлює актуальність тематичної спрямованості дисертаційного дослідження. Його мету, завдання, об'єкт і предмет..

З огляду на сутність тематичної спрямованості дисертації, її мета повністю відповідає темі, а саме полягає у подальшому розвитку теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій з оцінювання інвестиційної та інноваційної діяльності промислового підприємства. Згідно з метою у дисертації вирішено комплекс завдань, які її послідовно розкривають та сприяють досягненню, а саме: уточнено термінологічний апарат інвестиційно-інноваційної діяльності; обґрунтовано основні концептуальні положення її оцінювання; обґрунтовано і розроблено методичні підходи оцінювання інвестиційної та інноваційної діяльності промислових підприємств як окремих процесів та за узагальнюючим інтегральним показником визначено їх комплексну оцінку як взаємопов'язаних явищ і процесів; розвинуто методичне забезпечення формування цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства на основі покращення її результатів.

Визначене у дисертації коло завдань послідовно вирішено, що дозволяє констатувати досягнення поставленої мети дослідження.

2. Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Основні пропозиції, висновки та рекомендації, представлені у дисертації, розроблені у відповідності з пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки, визначеними Верховною Радою України, за якими за участю автора виконано науково-дослідні теми у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут», а саме:

фундаментальну держбюджетну науково-дослідну тему «Розробка шляхів вирішення економічних проблем інноваційного розвитку промислових підприємств» (№ ДР 0117U004809), за якою здобувачем розроблено й обґрунтовано методичні підходи оцінювання інвестиційної та інноваційної діяльності машинобудівних підприємств;

госпдоговірну науково-дослідну тему «Підвищення інвестиційної сприйнятливості підприємств до технологій енергозбереження» (№ ДР 0115U007155), де представлено сформований методичний підхід до формування цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств на основі покращення результатів її здійснення.

Таким чином, доцільно зробити висновок про те, що дисертація виконана відповідно до нагальних потреб промислових підприємств щодо вирішення проблеми формування і використання теоретико-методичного забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств на прикладі машинобудівних.

3. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Доуртмеса П.О. мають високий ступінь обґрунтованості, що зумовлюється:

докладним вивченням, аналізом та узагальненням значного обсягу сучасних літературних джерел з питань управління інвестиційною та інноваційною діяльностями, оцінювання їх стану, результатів перебігу та ефективності здійснення, коректним використанням теоретичного підґрунтя, розробленого вітчизняними і зарубіжними науковцями;

коректним й обґрунтованим застосуванням економіко-математичних і статистичних методів, таких як метод багатовимірного факторного аналізу, кластерного аналізу, нейромережного моделювання, експертних методів та ін.;

достатнім обсягом статистичного матеріалу щодо результатів діяльності підприємств машинобудування, промисловості в цілому, коректними висновками власних досліджень.

Таким чином, аналіз розроблених теоретичних положень, методичного забезпечення і практичних рекомендацій дозволяє зробити висновок про відповідність ступеня їх обґрунтованості встановленим вимогам.

4. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Розроблені у дисертації наукові положення, висновки й рекомендації відзначаються достовірністю і новизною. Достовірність забезпечується базуванням результатів досліджень на достатньому обсязі матеріалів офіційної статистичної звітності підприємств машинобудування.

Достовірність результатів дослідження також підтверджується їх впровадженням у діяльність ПАТ «Харківський велосипедний завод імені Г.І. Петровського» (довідка № 4125/69 від 26.06.2017 р.), ТОВ «Торгово-промислова компанія «НОВА» (довідка № 186 від 17.07.2017 р.), ПНВП «Укрполітехсервіс» (довідка № 215-1 від 16.05.2017), ПАТ «ФЕД» (акт від 7.09.2017), ПрАТ «АвтоКрАЗ» (довідка від 4.09.2017), ПАТ «Кременчуцький завод дорожніх машин» (довідка від 11.09.2017), що підтверджує зацікавленість суб'єктів господарювання у впровадженні пропозицій дисертації з оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств та її розвитку на основі розроблення цільової комплексної програми.

Теоретичні й концептуальні положення дисертації використовуються у навчальному процесі підготовки магістрів за спеціальностями «Менеджмент організацій та адміністрування», «Управління інноваційною діяльністю», «Інтелектуальна власність» в НТУ «ХП» при викладанні дисциплін «Інноваційна політика», «Стратегічне управління інноваціями підприємства», «Інноваційний менеджмент», «Інвестиційний менеджмент» (акт від 30.05.2017 р.).

Результати досліджень пройшли апробацію в процесі участі у міжнародних науково-практичних конференціях.

Узагальнюючи наукові і практичні результати дисертаційної роботи, доцільно визнати, що у сукупності вони доповнюють і розвивають теорію інвестиційного та інноваційного менеджменту, управління підприємствами з урахуванням сучасних особливостей перебігу інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств, її не лінійності та ймовірності.

Представлені в дисертації результати відрізняються глибиною аналізу, коректністю формулювання і пропозицій щодо практичного використання, науковою новизною. Аналіз результатів дисертаційного дослідження дозволяє зробити такі висновки щодо положень наукової новизни, які винесені на захист.

1. Удосконалено понятійно-термінологічний апарат інвестиційно-інноваційної діяльності щодо уточнення визначення понять: «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність» (с. 20 – 21, 24 – 25, 41 – 42 дисертації, підрозділи 1.1, 1.2). Наукова новизна пропозицій полягає в урахуванні взаємозалежності й спільної спрямованості інвестиційної та інноваційної діяльності на розвиток підприємства, що актуалізує розуміння основних понять інвестиційно-інноваційної діяльності. Доведеність наукової новизни пропозиції досягнута використанням посилянь на праці видатних вчених-економістів сучасності, аналітичним, логічним шляхами, а також результатами дослідження практичної діяльності промислових підприємств.

2. Обґрунтовано основні концептуальні положення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства (с. 73 – 78 дисертації, підрозділ 1.3). Їх наукова новизна полягає в урахуванні нелінійності її перебігу, пропозиції з використання даних офіційної статистичної звітності підприємства в якості вихідної інформації, застосуванні інтегральних показників для однозначної оцінки інвестиційно-інноваційної діяльності в цілому та кожної окремо, розробленні цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Достовірність і доведеність цього положення наукової новизни здійснені з використанням структурно-логічного

методу, системного підходу та посиланнями на праці видатних учених-економістів сучасності, дослідженням результатів практичної діяльності підприємств машинобудівної промисловості.

3. Удосконалено методичний підхід до оцінювання інвестиційної діяльності промислового підприємства (с. 162 – 173 дисертації, підрозділ 3.1). Новизною методичного підходу є побудова системи часткових показників за складовими: інвестування в інновації, реальне інвестування з власного капіталу, в нематеріальні активи та інвестування в основний капітал й інформаційну підтримку інновацій. Достовірність результату досягається використанням багатовимірного факторного аналізу, кластерного аналізу, методу адитивної згортки, використанням офіційної статистичної звітності підприємств.

4. Запропоновано методичний підхід до оцінювання інноваційної діяльності підприємства (с. 176 – 187 дисертації, підрозділ 3.2). Новизна методичного підходу забезпечується пропозиціями з врахування в якості основних часткових показників такі, що характеризують реалізацію інноваційної продукції, впровадження технологічних інновацій та їх просування на вітчизняному і зарубіжні ринках, інвестування у дослідження і розробки, оновлення реальних й інформаційних активів, наявність компетентних фахівців для здійснення інноваційної діяльності. Достовірність результату підтверджується використанням багатовимірного факторного аналізу, кластерного аналізу, методу адитивної згортки, використанням офіційної статистичної звітності підприємств, дослідженням практики роботи машинобудівних підприємств.

5. Вперше обґрунтовано доцільність оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств за узагальнюючим інтегральним показником (с. 189 – 197 дисертації, підрозділ 3.2). Новизна результату полягає у визначенні взаємозв'язку між загально-економічними стратегіями життєдіяльності підприємств та значущістю інвестиційної й інноваційної діяльності для їх реалізації, яка уособлюється в узагальнюючому інтегральному показнику, значення якого інтерпретовано не тільки кількісно, а

й якісно у відповідності з шкалою Харінгтона. Результат доведено аналітичним, логічним шляхами, посиланнями на праці учених-економістів сучасності, аналізом практичної діяльності машинобудівних підприємств, застосуванням методу адитивної згортки та експертних методів.

6. Удосконалено методичне забезпечення формування цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства (с. 201 – 225 дисертації, підрозділ 3.3). Новизною результату є врахування значущість існуючих проблем, альтернативних варіантів їх вирішення для досягнення поставленої мети, існуючих на підприємстві обмежень щодо використання фінансових, людських ресурсів та пріоритетності їх виділення для здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності. Доведеність результату полягає у використанні методів програмно-цільового управління, експертних методів, статистичного аналізу, абстрактно-логічного та структурно-логічного аналізу, посиланнями на праці учених-економістів сучасності.

Таким чином, глибокий аналіз дисертації Доуртмеса П.О. дає підставу стверджувати, що сформульовану автором мету дослідження, яка полягає у подальшому розвитку теоретичних положень, методичного забезпечення і практичних рекомендацій з оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств промисловості досягнуто, поставлені завдання вирішено. Основні положення, які сформульовані за результатами дисертаційного дослідження, відображають особистий внесок дисертанта у наукове опрацювання поставленої проблеми, а результати дослідження характеризуються теоретичною, науково-методичною новизною та практичною значущістю.

5. Значущість висновків здобувача для науки й практики, можливі шляхи використання результатів дослідження. Викладені в дисертації висновки мають наукову і практичну цінність. З позицій теорії значущими є такі отримані результати:

удосконалення понятійно-термінологічного апарату інвестиційно-інноваційної діяльності щодо уточнення визначення понять: «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність» (с. 20 – 21, 24 – 25, 41 – 42 дисертації);

обґрунтування основних концептуальних положень оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства (с. 73 – 78 дисертації).

Наведені положення уточнюють і розвивають сучасне уявлення про теоретичне підґрунтя інвестиційно-інноваційної діяльності щодо їх оцінювання для прийняття обґрунтованих управлінських рішень про визначення пріоритетів і напрямів розвитку промислових підприємств.

Прикладна цінність та практична спрямованість отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджується можливістю їх безпосереднього використання в процесі ухвалення рішень щодо управління життєдіяльністю підприємств для вибору функціональних стратегій підприємств щодо їх розвитку. Практичну цінність мають такі результати дисертації:

доведеність оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств за узагальнюючим інтегральним показником (с. 189 – 197 дисертації);

удосконалений методичний підхід до оцінювання інвестиційної діяльності промислового підприємства (с. 162 – 173 дисертації);

запропоновано методичний підхід до оцінювання інноваційної діяльності підприємства (с. 176 – 187 дисертації);

удосконалене методичне забезпечення формування цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства (с. 201 – 225 дисертації);

Практичну значущість і можливість подальшого використання у діяльності підприємств машинобудування підтверджує впровадження результатів дисертаційного дослідження в роботу окремих шести машинобудівних підприємств, навчальний процес підготовки студентів другого магістерського

рівня за економічними спеціальностями, що підтверджують довідки та акти впровадження, представлені у додатках дисертаційної роботи.

6. Зауваження за дисертаційною роботою. Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Доуртмеса П.О., доцільно зазначити окремі зауваження і дискусійні положення.

1. Обґрунтовуючи удосконалення понять термінологічного апарату інвестиційно-інноваційної діяльності можливо було б дати більше посилань на роботи зарубіжних учених, які виділяють специфічні риси кожної складової інвестиційної та інноваційної діяльності окремо та методом ділового екрану узагальнити отриману з літературних джерел інформацію (підрозділи 1.1 та 1.2 дисертації)

2. У 2 розділі дисертації автор проводить глибокий аналіз умов здійснення інвестиційної та інноваційної діяльності у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємств промисловості. Проте можливо було б навести аналіз методів, які використовуються на підприємствах для оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності, що надало б більшого обґрунтування пропозиціям 3 розділу дисертації.

3. Проведення якісного аналізу сильних, слабких, загроз та можливостей інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємств із застосуванням методу SWOT-аналізу є слушним. Проте у дисертації наводяться коефіцієнти конкордації думок експертів, які були враховані при побудові стратегічних матриць SWOT-аналізу (розділ 2 дисертації).

4. При виборі часткових показників за факторними навантаженнями в результаті багатовимірного факторного аналізу автором враховувалися лише значні факторні навантаження, що є більшими за 0,70. Але показники, що мають середні значення факторних навантажень від 0,4 до 0,7 також доцільно було б врахувати і включити в систему часткових показників оцінювання як інвестиційної, так і інноваційної діяльності підприємств, що підвищило б

обґрунтованість і розширило коло факторів впливу на ці види діяльності (с. 162 – 170, 174 – 185 дисертації);.

5. При формуванні заходів цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності можливо було б розширити їх перелік і навести результати не тільки зміни узагальнюючого інтегрального показника після впровадження розробленої програми, а й величину можливого економічного й соціального ефекту від покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності ПАТ «Вовчанський агрегатний завод» (с. 209, 222 – 224 дисертації).

6. У дисертації містяться окремі стилістичні неточності при викладенні основного тексту та є зауваження щодо оформлення результатів дослідження, наприклад, доцільно було б подати відомості щодо основного тексту дисертації, її обсягу в умовно-друкованих авторських аркушах, як того вимагають сучасні умови оформлення дисертації.

У цілому викладені зауваження не відносяться до обґрунтованості і доведеності положень наукової новизни, які винесені на захист, що не зменшує як теоретичного, так і практичного значення здобутків дисертаційного дослідження.

7. Повнота викладення в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій. Основні положення наукової новизни, які належать особисто автору, викладено у 19 наукових публікаціях, що за кількістю та основними гіпотезами, результатами і висновками достатньо повно характеризують дисертацію. Серед наукових праць є 1 розділ у колективній монографії, 8 статей у наукових фахових виданнях України, що представлені у міжнародних наукометричних базах, 10 матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій. Особисто автору належить суттєво більша питома вага від загального обсягу публікацій.

8. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

В авторефераті в повній мірі розкрито основні наукові результати, які отримано в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи. Автореферат ґрунтовно розкриває зміст дисертації, в ньому відсутні надмірні подробиці та інформація, якої немає в дисертації. Матеріали дисертації і автореферату викладено в науковому стилі, логічно, послідовно.

9. Загальний висновок. Глибоке ознайомлення з публікаціями, авторефератом, дисертаційною роботою дозволяє зробити висновок про те, що робота відповідає вимогам щодо кандидатських дисертацій за актуальністю, сутністю, достовірністю, обґрунтованістю, ступенем наукової новизни, обсягом, структурою. Вона є завершеною самостійною роботою автора. Висновки та основні результати дослідження аргументовані, конкретні, коректні та являють собою предмет захисту.

Дисертація Доуртмеса П.О. має як наукове, так і прикладне спрямування, написана на актуальну тему. Представлені в ній нові обґрунтовані результати у сукупності дозволяють вирішити важливе науково-практичне завдання щодо подальшого розвитку теоретичного, методичного забезпечення і практичних рекомендацій з формування інвестиційних стратегій інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Дисертаційну роботу виконано на достатньому науковому рівні, в ній містяться результати, що мають науково-теоретичну і практичну новизну і значущість.

Апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою. Результати та основні положення дисертаційної роботи надруковані у наукових фахових виданнях у значному обсязі, основні ідеї належать особисто автору, апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях. Зміст дисертаційного дослідження відповідає обраній темі, підтверджує, що автор повністю вирішив завдання дослідження.

Таким чином, за основними ознаками дисертаційна робота Доуртмеса Пилипа Олександровича в цілому відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами) щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Враховуючи теоретичну та практичну значущість дослідження, вважаю, що дисертаційна робота Доуртмеса П.О. відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор – Доуртмес Пилип Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу та
управління інноваційною діяльністю.
Сумського державного університету
Міністерства освіти і науки України

Шипуліна Ю.С.

